

11.5.2021

Ympäristöministeriön lausuntopalvelu

Lausunto ehdotuksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi
Helmi-elinympäristöohjelmasta

Vuosina 2018 ja 2019 julkaistujen luontotyyppien ja lajien uhanalaisuusarviointien mukaan lähes puolet Suomen luontotyypeistä ja 12 prosenttia Suomen lajeista on uhanalaisia. Uhanalaisten lajien osuus on kasvanut aiemmista arvioinneista, ja kehityssuunta on ollut heikkenevä myös lähes 60 prosentilla arvioituista luontotyypeistä. Helmi-elinympäristöohjelman avulla halutaan vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla pienvesi- ja rantaluontoa. Samalla edistetään ekosysteempipalveluja ja vesiensuojelua, hiilensidontaa sekä muuta ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista. Ohjelman tavoitteita toteutetaan 40 toimenpiteellä. Ohjelman toteutus perustuu maanomistajien vapaaehtoisuuteen.

Etelä-Karjalan liitto on tyytyväinen kattavaan ohjelmaan, jolla turvataan luonnon monimuotoisuutta. Samalla liitto kiittää ohjelmaa laajasta ja perinpohjaisesta valmistelusta. Toimenpiteiden kohdentaminen muuallekin kuin suojelualueille laajentaa ohjelman tuloksellisuutta. Etelä-Karjalassa metsiin kohdistuu huomattavan korkea käyttöpaine johtuen maakunnan metsäteollisuuskeskittymän tarpeista, jolloin esimerkiksi talousmetsien monimuotoisuutta lisäävät toimenpiteet ovat maakunnan kannalta merkityksellisiä toimia. Ohjelmaluonnos saa kiitosta myös siitä, että siinä keskitytään tarkastelemaan laajoja elinympäristöjen keskittymiä.

Etelä-Karjalan liitto haluaa esittää muutaman huomion ohjelmaan liittyen.

Vapaaehtoisuuteen perustuva toteutus jättää paljon epävarmuuksia ja kasaa paineita erityisesti tiedotuksen onnistumiseen. Vapaaehtoisuus on kuitenkin ohjelman laajamittaisen onnistumisen kannalta hyvä vaihtoehto. Ohjelmassa viestintä on nostettukin tärkeälle sijalle, paitsi henkilötyövuosien resurssoinnin osalta. Helmi-ohjelman viestinviejiksi onkin saatava mahdollisimman suuri määrä toimijoita niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin ja tiedon on saavutettava kaikki ne alan toimijat, joiden toimialaan Helmi-ohjelma liittyy. Tällöin tiedon on mahdollista välittyä maanomistajille. Erityisesti paikallistason tiedotus on tärkeässä asemassa, jotta Helmi-ohjelma realisoituu maanomistajalle yhtenä tasavertaisena toimenpidevaihtoehtona. Myös muussa ohjelman toimeenpanossa, kuten kohteiden kartoituksessa, käytännön

11.5.2021

toteutuksessa ja seurannassa on ratkaisevan tärkeää saada maakunnallisen ja paikallisen tason toimijat mukaan paikallistuntemuksen, olemassa olevien sidosryhmien ja toimintaryhmien hyödyntämiseksi.

Metsäluonnon monimuotoisuuden osalta jatkuvapeitteisen kasvatuksen edistäminen toisi hyötyjä monimuotoisuudelle, vesistöille ja mitä todennäköisimmin myös ilmastolle. Jatkuvan kasvatuksen esille tuominen yhtenä talousmetsän hoitovaihtoehtona, uusien tutkimustulosten levittäminen ja kohteiden perustaminen Helmi-ohjelman sisällä voisi lisätä jatkuvan kasvatuksen osuutta talousmetsissä.

Helmi-ohjelman ja maakuntakaavoituksen yhteyttä voi syventää kattamaan soiden lisäksi myös muita kohteita. Maakuntakaavoituksia, samoin kuin kuntien kaavoitusta varten tehdään ja teetetään monenlaisia luonnon monimuotoisuuteen liittyviä taustaselvityksiä ja -kartoituksia, joista saatavan tiedon hyödyntäminen Helmi-ohjelman edistämistyöhön on järkevää ja resurssitehokasta. Esimerkiksi Etelä-Karjalassa on meneillään sini-viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvitys, josta saadaan varmasti arvokasta tietoa myös Helmi-ohjelman toteutukseen. Maakunnallinen yhteistyö on muutoinkin tarpeen erilaisten erityispiirteiden ja alueellisten suunnitelmien huomioon ottamiseksi sekä Helmi-ohjelman huomioimiseksi maakuntakaavoituksessa tarpeellisilta osin. Etelä-Karjalan liitto on mielellään mukana alueellisessa työryhmätyöskentelyssä.

Satu Sikanen
maakuntajohtaja

Laura Blomqvist
ympäristökoordinaattori